

prof. PhDr. Dušan POLONSKÝ, CSc.
Katedra filozofie a religionistiky
Fakulta humanitných vied
Žilinská univerzita v Žiline
Univerzitná 8215/1
010 26 Žilina

28.01.2019

RECENZNÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

„Online rizikové správanie detí a mládeže a možnosti jeho prevencie v školskom prostredí“

Autor: PhDr. Mário DULOVICS, PhD.
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta, 2018
Počet strán: 176
Počet príloh: 3

Predloženú habilitačnú prácu spracoval PhDr. Mário Dulovics, PhD. na tému, ktorej sa venuje už niekoľko rokov. Za celé toto obdobie nestratila na svojej aktuálnosti a naliehavosti, pretože riziká mediálnej závislosti detí a stredoškolskej mládeže (ale nielen ich) sa neustále zvyšujú a stali sa vlastne hrozbou pre osobnostný vývin dorastajúcej mladej generácie (aj z hľadiska prejavov jej agresivity voči svojmu okoliu – vrátane školského prostredia).

Cieľmi habilitačnej práce, vymedzenými v jej úvode, sú: *poukázat' na aktuálnosť a závažnosť hrozieb, ktoré môže kyberpriestor znamenať pre deti a mládež; ďalej upozorniť na nutnosť prevencie online rizikového správania z aspektu učiteľov, predovšetkým so zreteľom na výučbu mediálnej výchovy a odborných zamestnancov vo funkcii sociálnych pedagógov (s. 7).*

To, čo v úvode práce podľa mňa chýba, je objasnenie spôsobu uplatnenia použitých vedeckých metód jej spracovania. V teoretickej časti predovšetkým všeobecno-vedných metód, akými sú napr. analýza a syntéza, dedukcia a indukcia, zovšeobecnenie, ale aj komparácia. Na s. 8 je uvedené, že empirická časť je zameraná na „zmapovanie“ výskytu vybraných foriem rizikového správania, čo nepovažujeme za vedeckú metódu pedagogickej vedy, skôr kartografie. Neobstojí ani ako cieľ empirie – existuje tiež empirická analýza, syntéza, generalizácia a pod.

V nadväznosti na uvedené ciele habilitačnej práce zvolil autor podľa môjho súdu vhodnú štruktúru, prostredníctvom ktorej zrozumiteľne a logicky nadväzne interpretuje jej obsah.

Teoretická časť práce je konzistentná, predstavuje vhodné metodologické východisko pre uskutočnený empirický výskum. Túto väzbu, ktorej sa autor zhostil na veľmi dobrej úrovni, možno hodnotiť pozitívne a nemám k nej závažnejšie pripomienky.

Pri vymedzovaní základnej terminológie sa mohol autor zamyslieť nad slovným spojením „deti a mládež“. Pojem „deti“ je všeobecne známy a veľkou väčšinou autorov chápaný rovnako. Avšak pojem „mládež“ má omnoho širšie konotácie, ako je autorom používaný (v našich a českých podmienkach vo vekovom rozpätí 15-30 rokov). Preto by bolo presnejšie (aj do budúcnosti) používať v uvádzanej súvislosti pojem „stredoškolská mládež“.

Na s. 24 uvádza autor súvislosti procesu socializácie s postupnou „personalizáciou“, rozvojom integrácie a identity vlastného „JA“ človeka. Práve z hľadiska integrácie jedinca so spoločenským prostredím (s jeho sociálnym okolím) považujem za dôležité venovať vyššiu mieru pozornosti jeho „societizácii“ a „enkulturácii“ – aj z hľadiska pôsobenia rodiny, školy a ďalších socializačných činiteľov, využívajúcich k tomu aj informačné a komunikačné technológie (IKT).

Výskumná časť habilitačnej práce tvorí vcelku kompaktný celok. Vymedzenie predmetu, cieľov a hypotéz výskumu vyplýva z celkových cieľov práce. Taktiež interpretácia zistení, ich kvantitatívne vyjadrenie v tabuľkách počtov a v grafoch je vierohodná, autor uplatníť adekvátne poznávacie techniky.

V tejto časti sa však vyskytli aj niektoré nepresnosti, ako napríklad:

- nie je formulovaná ani jedna výskumná hypotéza k výskumnému súboru č. 2 – učiteľom základných a stredných škôl;
- výber výskumného súboru č. 1 podľa krajov je vychýlený viac na „východ“ SR – mohol zvoliť jeden kraj zo „západného“ Slovenska;
- v niektorých tabuľkách – T 2, 3, 11, 12, 13, 14, nie sú rozlíšené základné a stredné školy;
- v dotazníku pre žiakov, ot. č. 4 „Často sa nudíš?“, autor použil nasledujúce znaky: vždy, často, niekedy, málokedy, nikdy. Zaujíma ma, o aké časové frekvencie ide (vždy a nikdy vieme); obdobne ot. č. 15;
- keď sme už pri tomto dotazníku, autor oslovuje žiakov v množnom čísle (pritom ho vyplňa jeden žiak, žiačka) a súčasne v oslovení používa veľké začiatkové písmeno (čo je hrubá gramatická chyba, pretože sa používa len pri oslovení jednotlivca);
- podľa mňa je väčším „prešľapom“ oslovenie pedagógov „Vážení respondenti“; oslovenie by malo byť vždy podľa statusu človeka a nie podľa zaužívaného označenia

odpovedajúcich zo strany výskumníkov (asi by ešte čudnejšie vyznelo oslovenie podľa psychológov, ktorí používajú pre odpovedajúcich pojem „proband“ – teda „Vážený proband“);

- pri požití poradovej škály – napr. tab. 1 (s. 100) boli použité výroky: úplne súhlasím, súhlasím, neviem, nesúhlasím a úplne nesúhlasím; otázkou je, aký je rozdiel napr. medzi úplne súhlasím a súhlasím? Potom sa použijú zhľuky týchto škál a interpretujú sa ako jedna škála;
- najslabším článkom výskumu sú závery a hlavne odporúčania, ktoré nepostihujú všetky výskumné zistenia – najmä z hľadiska toho, že neformuluje závery v tom zmysle, že ktorí činitelia socializačného a výchovno-vzdelávacieho procesu by mali zefektívniť svoju činnosť – a keď, tak akým spôsobom – aj vo vzájomnej kooperácii a koordinácii činností; za úplne nezmyselné považujem najprv navrhnuť projekt KEGA (prečo práve tento typ?) a až následne spracovať koncepciu kontinuálneho vzdelávania učiteľov, metodickú príručku a preventívny program pre sekundárne vzdelávanie na ZŠ? Nepostačujú zistenia autora a mnohých pedagógov a doktorandov, ktorí spracovali svoje výskumy v rámci dizertačných prác v posledných rokoch (niečo bolo už predsa zhotovené v rámci zistení napr. prof. Hroncovej a kol.)?

Krátke poznámky k *formálnym stránkam* habilitačnej práce:

Autor v práci používa nadmerne prechodníky – aj na miestach, kde nie sú najvhodnejšie (prejav „rusizmu“ vo výklade).

Chýba zoznam skratiek – najmä pojem informačné a komunikačné technológie sú mnohonásobne použité, hoci pri vymedzení pojmu už použil skratku (s. 16). Tak isto skratka slova „napríklad“, ktoré je bežne používaná – už v bakalárskych a diplomových prácach.

Za anachronizmus považujem odkazovanie na literatúru pod čiarou (hoci sa na Pdf UMB s tým stretávam aj v dizertačných prácach) – na mnohých miestach na tú istú s plným názvom. Predsa je uvedená v zozname použitej literatúry – vhodnejšie a široko zaužívané je odkazovanie v texte.

Habilitačná práca nemá 173, ale 176 strán.

Otázky zvlášť pre autora neformulujem, sú explicitne obsiahnuté v texte posudku.

Záver:

Habilitačná práca PhDr. Mária Dulovicsa, PhD. je aktuálna a naliehavá z hľadiska jej zistení. Je vypracovaná precízne, s využitím dostatočných literárnych zdrojov. Teoretická aj empirická časť práce sú konzistentné, zistenia autora majú pomerne vysokú výpovednú hodnotu o online správaní žiakov základných a stredných škôl. Autor preukázal tvorivý prístup k spracovaniu zvoleného sociálneho (a výskumného) problému. Predložená habilitačná práca tvorí vhodný potenciál pre ďalšiu vedeckú (v tom aj výskumnú) činnosť autora v oblasti online správania vybraných kategórií žiakov. Na základe uvedeného ***odporúčam prijať habilitačnú prácu na obhajobu vo vednom odbore 7501 Pedagogika.***